

Waar hoort dyslexiezorg thuis?

De afgelopen jaren konden ouders via de Jeugdwet onderzoek en behandeling voor dyslexie aanvragen bij de gemeente. De Tweede Kamer vraagt zich af of de dyslexiezorg niet in het onderwijs thuishoort. In dit artikel wordt kort geschetst hoe deze discussie is ontstaan, wat onderzoek heeft opgeleverd aan voor- en nadelen en wat in het veld bij onderwijs en ouders de voorkeur heeft.

Wat geschiedenis

Dyslexie wordt al in 1887 door Rudolf Berlin als aandoening omschreven. Gaandeweg de vorige eeuw toonden onderzoeken aan dat de ontwikkelingsstoornis dyslexie een neurologische oorzaak heeft. Kinderen die het predicaat 'dyslexie' krijgen, ervaren problemen in het herkennen van het visuele woordbeeld of hebben problemen in de sfeer van begrijpen van taal en klanken. Het is nu goed mogelijk om kinderen met een leesprobleem en een vermoeden van dyslexie te onderzoeken. Training en behandeling zijn effectiever en meer gebruikelijk; uiteraard na afgifte van een dyslexieverklaring. Het voordeel van zo'n dyslexieverklaring is ook dat met name in het voortgezet onderwijs kinderen extra compensatiemogelijkheden krijgen, zoals verlengde proefwerk- en examentijd en vergrotingen op A3-formaat van de toetsopgaven. Maar dit gold alleen voor kinderen uit gegoede gezinnen. Er was een grote groep ouders waarvoor een dyslexieonderzoek simpelweg niet te betalen was.

In een poging om deze rechtsongelijkheid uit de wereld te helpen loodste minister Klink van VWS in 2009 een

voorstel door de Tweede Kamer om dyslexiezorg op te nemen in de Zorgverzekeringswet voor kinderen tot 13 jaar. Hierdoor werd dyslexiezorg toegankelijk voor iedere basisschoolleerling die dit echt nodig had. In 2015 werd de dyslexiezorg overgeheveld naar de

Jeugdwet en werden gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering. In veel gemeenten is aan de samenwerkingsverbanden (SWV'en) passend onderwijs gevraagd om als poortwachter toe te zien op de toelatingscriteria voor deze dyslexiezorg.

"Dyslexiezorg voor ieder die het nodig heeft."

In de loop van 2019-2022 werd in de samenleving en vooral in de Tweede Kamer de discussie gevoerd of dyslexiezorg niet onderdeel zou moeten zijn van onderwijs. De motie-Peters van december 2020 hamerde op het overbrengen van de dyslexiemiddelen naar de samenwerkingsverbanden passend onderwijs. Naar aanleiding van die motie is in 2021 een onderzoek uitgevoerd naar de wenselijkheid en de consequenties van een overheveling van de dyslexiezorg van de jeugdzorg naar het onderwijs. Dit onderzoek wees uit dat dit (op dit moment) geen wenselijke oplossing is.

¹ Significant Public en Oberon, 6 december 2021, *Overheveling Zorg voor Ernstige Enkelvoudige Dyslexie naar het onderwijs? Onderzoek naar de financiële, juridische en uitvoeringsconsequenties*, p. 57 e.v.

Onderzoek naar de plaats van dyslexiezorg

Eind 2021 bood toenmalig onderwijsminister Slob het rapport van onderzoeksbureau Significant Public aan de Tweede Kamer aan. De belangrijkste conclusies van het onderzoek, dat zich richtte op de vraag of de dyslexiezorg overgeheveld moet worden naar de SWV'en, luiden¹:

- Door overheveling gaan mogelijk ook de succesvolle punten uit het huidige systeem verloren, namelijk de toegankelijkheid van de ED²-zorg, de kwaliteit van de ED-zorg, de samenhang tussen ED-zorg en andere gemeentelijke domeinen en de uniformiteit van de ED-zorg.
- Er ontbreekt een duidelijke probleemanalyse waarbij het kind centraal staat.
- Het is niet duidelijk of overheveling nodig is om de ervaren knelpunten op te lossen en om te komen tot meer opbrengsten voor leerlingen.
- Er zijn risico's bij overheveling die direct raken aan de leerling. Partijen zijn bezorgd dat er grote verschillen

zullen ontstaan in het land in de toegankelijkheid en kwaliteit van ED-zorg.

- Een aantal ontwikkelingen heeft mogelijk invloed op het vraagstuk, zoals die naar een landelijke norm voor basisondersteuning en een programma van eisen waarin de taakverdeling tussen scholen, besturen en SWV'en rondom ondersteuning momenteel wordt uitgewerkt. Het is onduidelijk hoe deze ontwikkelingen invloed gaan hebben op de ED-zorg.

Recent is de discussie over de dyslexiezorg en de wijze waarop deze georganiseerd zou moeten zijn, weer opge-laaid; dit naar aanleiding van de motie-Ceder-Peters, die in de laatste vergadering van de Tweede Kamer voor het zomerreces werd aangenomen. Met deze motie Ceder-Peters wordt het ministerie opnieuw opgeroepen naar wegen te zoeken om de dyslexiezorg over te hevelen van de jeugdzorg naar het onderwijs.

² Sinds de invoering van het Protocol Dyslexie Diagnostiek & Behandeling 3.0 wordt gesproken van Ernstige Dyslexie (ED) in plaats van Ernstige Enkelvoudige Dyslexie (EED).

Voordelen van overheveling

Opnieuw kijken naar de meest effectieve en meeste wenselijke plek voor de dyslexiezorg in het onderwijs- en zorgstelsel is niet per definitie een verkeerde zaak. Het loont immers ook de moeite om in ogenschouw te nemen wat de mogelijke voordelen kunnen zijn. Waarbij het ook goed is de vraag te stellen of diezelfde voordelen niet ook bereikt kunnen worden zonder overheveling.

Mogelijke voordelen:

Lees-/spellingsproblemen en (ernstige) dyslexie liggen in elkaars verlengde. Vanuit het onderwijs/zorgcontinuüm geredeneerd is het een logische gedachte om de middelen die nodig zijn om het einddoel te behalen – alle kinderen leren op de basisschool lezen en spellen – samen te voegen.

De aansluiting tussen het aanbod op school en dat bij de specialistische behandelaar kan worden versterkt doordat het onderwijs verantwoordelijk wordt voor de specialistische behandeling in het geval van ernstige dyslexie.

Er kan een leereffect optreden doordat de expertise van de specialistische behandelaar van ernstig dyslectische leerlingen binnen de school en dus 'onder de ogen' van het onderwijs komt.

Door de voorwaarden en kwaliteitseisen van de specialistische dyslexiezorg ook van toepassing te laten zijn op die van de onderwijsondersteuning krijgt het onderwijs een kwaliteitsimpuls.

Het verbeteren van de kwaliteit van het lees- en spellingonderwijs is van invloed op het aantal leerlingen met ernstige lees- en spellingsachterstand, dus ook met dyslexie.

Nadelen van overheveling

Kijkend vanuit de huidige situatie zijn er ook concrete nadelen te noemen van een mogelijke overheveling van taken en wat dat kan betekenen voor de verschillende partijen:

1. Het overhevelen van de diagnostiek en behandeling van dyslexie geeft een extra taak voor de SWV'en, die nu via VWS is belegd bij de gemeenten. Dyslexie is geen kernopdracht binnen passend onderwijs. Overheveling betekent een substantiële taakverzwaring voor de SWV'en waarvoor zij niet zijn toegerust; zij zullen zorg moeten inkopen bij specialisten. Dit levert extra administratieve lasten op.
2. Door overheveling van de dyslexiezorg gaan de SWV'en verantwoordelijk worden voor de uitvoering van onderwijs en komen zij terecht op het

werkterrein van de schoolbesturen, namelijk via het invullen van zorgniveau 4, óf gaan ze zelf een oneigenlijke taak uitvoeren.

3. Het kost tijd om de ontstane samenwerkingscultuur te transformeren. Het kost minimaal vijf jaar om een stelselwijziging in de praktijk te laten indalen.
4. Het toevoegen van deze taak aan de SWV'en houdt een financieel risico in; als zij de dyslexiezorg moeten gaan financieren, komt er een taak bij die een flexibele kostenpost met zich meebrengt. Dit kan ten koste gaan van de middelen voor overige noodzakelijke activiteiten en diensten binnen passend onderwijs.
5. Wanneer SWV'en contracten moeten gaan afsluiten met zorgaanbieders, dreigen ze te moeten gaan werken volgens de procedures van een Europese aanbesteding, met alle administratieve lasten van dien.
6. In het kader van het onderwijscontinuüm is nu – ruim vijf jaar na de decentralisatie – alles zodanig ingericht dat de professionals in onderwijs en zorg kunnen bijdragen aan het behalen van het einddoel. Het wijzigen van dit stelsel heeft als risico dat het bereikte resultaat verloren gaat doordat het onvoldoende wordt 'overgenomen' door het onderwijs.
7. Wanneer in geval van overheveling jeugdzorgmiddelen worden ingezet voor alle leerlingen met lees- en spellingproblemen en dyslexie, zullen deze niet meer exclusief beschikbaar zijn voor de ongeveer 4% van de leerlingen voor wie aanvullende specialistische dyslexiezorg noodzakelijk is. Het risico is groot dat deze leerlingen dan niet de noodzakelijke ondersteuning krijgen omdat de middelen anders worden ingezet.

Hoe kijken ouders naar overheveling?

Ouders willen simpelweg goede ondersteuning voor hun kinderen met dyslexie, waaronder onderzoek en behandeling door een specialist wanneer dit nodig is. Momenteel is dit geborgd door de vergoedingsregeling voor dyslexiezorg, waarbij kinderen met een ernstig leesprobleem deze hulp krijgen vergoed. Er zijn zorgen

bij ouders over de plannen voor overheveling van deze zorg naar het onderwijs. Er is grote twijfel of de keuzevrijheid van ouders bij het kiezen van de behandelaar en de privacy en rechten van ouders gewaarborgd blijven. Daarnaast is er zorg over de kwaliteit van het leesonderwijs, het tekort aan leraren en de administratieve last. Er is twijfel of het reëel is om de taak van de dyslexiezorg over te laten nemen door het onderwijs terwijl er al zulke grote problemen binnen het onderwijs zijn. Komen er garanties dat middelen voor dyslexiezorg beschikbaar blijven voor kinderen die specialistische hulp nodig hebben? Hoe wordt de onafhankelijke klachtenregeling geborgd wanneer de zorg overgaat naar het onderwijs?

Conclusie

Zowel vanuit het perspectief van ouders als van SWV'en zijn er nogal wat haken en ogen te benoemen bij overheveling. Er zijn risico's die direct raken aan de leerling. Partijen zijn bezorgd dat er grote verschillen zullen ontstaan in het land in de toegankelijkheid en kwaliteit van ED-zorg. Het levert naast bestuurlijke drukte en indirecte kosten weinig op t.o.v. het bestaande stelsel. Waarom zouden we dat willen?

Auteur: Jack M. Biskop

*directeur-bestuurder
Samenwerkingsverband Roosendaal-
Moerdijk, voorzitter Stuurgroep
DyslexieCentraal.*

Auteur: Joli Luijckx

*Directie Oudervereniging Balans
en kernpartner DyslexieCentraal.*

